

**T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI**

ORTAÖĞRETİM

**DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI
DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI**

**TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ
2026**

İÇİNDEKİLER

1. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	4
1.1. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	4
1.2. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	5
1.3. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOSU	10
1.4. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ KİTAP FORMA SAYISI VE KİTAP EBADI	10
1.5. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	11
2. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTELERİ	13

1. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1.1. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

Türk eğitim sistemi bireylerin bilişsel, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişiminde bütüncül bakış açısını temel almakta; çağın ihtiyaçlarına uyum sağlayan bir anlayışı benimsemektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; kavramsal beceriler, alan becerileri, eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerini birlikte ele alan bir eğitim yaklaşımıyla öğrencilerin çok yönlü gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*; kendini tanıyan, değişen dünya koşullarının gerektirdiği becerileri edinmiş, ahlaki ve etik kodlara duyarlı, demokratik değerleri benimsemiş, ülkesine ve dünyaya katkıda bulunabilecek etkin vatandaşlar yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı; öğrencilerin kazandıkları bilgi ve becerileri günlük yaşam deneyimleriyle ilişkilendirmelerine olanak tanıyan, disiplinler arası ve değer temelli bir yaklaşıma dayanır. Program alan becerileri bağlamında kanıta dayalı sorgulama ve araştırma, zamanı algılama ve kronolojik düşünme, değişim ve sürekliliği algılama, tarihsel empati, fikri eyleme dönüştürme, tarihsel soruna alternatif çözüm üretme ve değerlendirme gibi sosyal bilimler alan becerilerini merkeze almaktadır. Ayrıca *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nda* yer alan sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, bireysel eğilimler ve etik değerler; bireyin bilişsel, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimini bütüncül bir bakış açısıyla destekleyecek şekilde yapılandırılmıştır. Demokratik toplumun temel dinamikleri arasında yer alan adalet, özgürlük, duyarlılık, sorumluluk gibi millî, manevi ve evrensel değerler çerçevesinde tasarlanan program; öğrencilerin bu değerleri deneyimleyerek içselleştirmelerine ve demokratik yaşama etkin katılım sağlamalarına yönelik uygulamalarla zenginleştirilmiştir.

Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı, bireysel ve iş birliğine dayalı aktif öğrenme yöntemleri temel alınarak tasarlanmıştır. Program içeriği, beceri temelli öğretimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla ortaöğretim düzeyine uygun olarak sadeleştirilmiş; aktif öğrenme yöntemleri ile somutlaştırılmıştır. Bu doğrultuda *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nın* üniteleri disiplinler arası bir yaklaşımla oluşturulmuştur.

Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nda yer alan beceri ve değerler temelinde, haklarını bilen; ülkesine ve dünyaya katkıda bulunma potansiyelinin bilincinde olan; adalet, özgürlük, sorumluluk gibi evrensel insan haklarına bağlılık gösteren; bir arada yaşama kültürünü benimseyen; demokratik katılım süreçlerine etkin şekilde katılmaya istekli ve vatandaşlık bilincini davranışlarına yansıtan bireylerin yetiştirilmesi öngörülmektedir.

Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nın temel amacı gerekli bilgi, beceri ve değerlerle donanmış, vatandaşlık okuryazarlığı gelişmiş bireyler yetiştirmektir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ile Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanan *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'yla* öğrencilerin

1. Demokrasinin ve insan haklarının tarihsel gelişimini kavramaları,
2. Demokratik değerlere uygun davranış sergilemeleri,
3. İnsan hakları ihlallerinin bireysel etkilerini ve toplumsal sonuçlarını değerlendirebilmeleri,
4. İnsan hak ve özgürlükleriyle ilgili ihlallerin engellenmesine yönelik çözüm yolları önermeleri,
5. Toplumsal yaşamda etkin vatandaşlık becerilerini kullanmaları,
6. Demokrasiyi sürdürülebilir kılmak için sorumluluk üstlenmeleri,
7. Demokrasi ve insan hakları dersi ile ilgili anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaları amaçlanmaktadır.

Yukarıda ifade edilen özel amaçların her birinin öğrenme çıktılarında karşılığı yer almaktadır. Öğrenme-öğretme yaşantılarının planlanmasında ve uygulanmasında özel amaçlarla öğrenme çıktıları bir bütünlük içinde değerlendirilmelidir.

1.2. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nın uygulanmasına ilişkin genel esaslar ve bileşenler aşağıda açıklanmıştır.

- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni temel alınarak oluşturulmuştur. Derslerin tasarlanması, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin planlanması, ders kitaplarının ve materyallerinin hazırlanmasında söz konusu metin dikkate alınmalıdır. Bütün eğitim öğretim faaliyetleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni'nde yer alan öğrenci profiline ulaşılmasını sağlayacak biçimde planlanmalı ve yürütülmelidir.*
- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme-öğretme yaşantıları öğrencilere disiplinler arası bütüncül bir bakış açısı kazandırmayı, kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi desteklemeyi amaçlayan kapsamlı bir çerçevede yapılandırılmıştır. Bu yaşantılar, farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin birlikte uygulanmasıyla zenginleştirilmiş olup öğrencilerin öğrenme süreçlerine etkin katılımını teşvik eden bir yapı sunmaktadır. Program kapsamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin etkin bir şekilde uygulanması esas alınmış; öneri niteliğinde olan uygulamalar, ünitelerin öğrenme çıktılarına ve süreç bileşenlerine uygun biçimde tasarlanarak ilgili eğilimler ve programlar arası bileşenler doğrultusunda farklılaştırılabilir bir esneklikle planlanmıştır.*
- *Eğitim öğretim süreçlerinde Türkçenin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.*
- *Öğrencilerin etkin katılımının sağlandığı bir öğrenme ortamı ve düşüncelerin özgürce paylaşılabildiği, sosyal-duygusal öğrenme becerilerindeki gelişimin desteklendiği bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.*
- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı "demokrasi ve insan haklarının gelişimi" ile "demokratik katılım" ünitelerinden oluşmaktadır. Ünitelerin işleniş sırası ve ünitelere ayrılan süre öğretim programında belirlenmiştir. Derslerin planlanması sürecinde öğrenci düzeyleri ve çevre şartları dikkate alınarak gerekli durumlarda zümre öğretmenlerince değişiklikler yapılabilir.*
- *Bilgi ve beceriler içerik çerçevesiyle yeni anlamlı bütünler oluştururken programlar arası bileşenler (sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri) öğrenmenin anlamlı bir parçası hâline getirilmelidir.*
- *Programda yer alan öğrenme-öğretme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerine başvuran, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran, ders içeriği ile uyumlu bütünleşik becerilere yer veren kapsamlı bir çerçevede sunulmuştur. Demokrasi ve insan hakları dersi işlenirken katılım odaklı ve iş birliğine dayalı öğretim yöntemlerinin kullanılmasına özen gösterilmelidir.*
- *Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve bireysel öğrenme özellikleri göz önünde bulundurularak öğrenme çıktılarıyla tutarlı olan farklı öğretim materyalleri (sunum, etkinlik, öğrenme günlüğü, okuma parçaları vb.) yapılandırılmalı ve kullanılmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleriyle ve diğer branşlardaki öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır.*
- *Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine ve özel gereksinimlerine göre çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde öğrencilere ilgi çekici, günlük yaşamla ilgili, yakın ya da uzak çevrede karşılaşılabilecek problemlere dair görevler verilmeli; öğrenciye yönelik yargısal nitelik taşımayan ve öğrenciyi motive eden geri bildirimler sağlanmalı; dijital teknolojilerden yararlanılmalıdır.*
- *Farklılaştırma kapsamındaki tüm uygulamalar öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanır ve uygulanır.*
- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nın ünite, ders saati, alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, programlar arası bileşenler, disiplinler arası ilişkiler, beceriler arası ilişkiler, öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri, içerik çerçevesi, öğrenme kanıtları, öğrenme-öğretme yaşantıları ve farklılaştırma bölümleri dikkatli bir şekilde incelenerek içerik bunlara göre oluşturulmalıdır.*
- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı haftada bir ders saati uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Dersin belirtilen saatten fazla seçilmesi hâlinde; ünite için ayrılan sürelerde öğrenme-öğretme uygulamaları ve bu kapsamdaki etkinlikler (okul dışı etkinlikler dâhil), zümre öğretmenler kurulunca öğrencilerin hazır bulunuşluğu ve ihtiyaçlarına göre zenginleştirilebilir veya çeşitlendirilebilir.*

Programlar Arası Bileşenler (Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerler, Okuryazarlık Becerileri)

- Türkiye’de demokrasi ve insan hakları eğitimi, öğrencilere etkin vatandaşlık bilinci kazandırmayı amaçlayan bir yapı üzerine inşa edilmiştir. Program, öğrencilerin insan hak ve özgürlüklerine saygı duymalarını ve demokrasi kültürünü içselleştirmelerini sağlamak amacıyla bilişsel becerileri ve sosyal-duygusal öğrenme becerilerini merkeze alan bir yaklaşımla yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda programda iletişim, iş birliği, sosyal farkındalık, sorumlu karar verme, esneklik gibi sosyal-duygusal öğrenmeyi ve gelişmeyi destekleyen becerilere yer verilmiştir. İlgili becerilerin geliştirilebilmesi için sosyal etkileşimi teşvik eden öğrenme ortamlarının oluşturulması önemli bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri katılımcı bir sınıf ortamının teşvik edilmesi, demokratik değerlerin deneyimlenmesine olanak sağlayan pedagojik uygulamaların hayata geçirilmesi ve derslerin etkin, dikkat çekici, iş birliğine dayalı öğretim yöntemleri çerçevesinde planlanması gerekmektedir. Böylece öğrencilerin yalnızca bilişsel düzeyde değil duyuşsal ve sosyal yönlerden de gelişim göstermeleri desteklenerek demokratik vatandaşlık bilincinin kalıcı bir biçimde kazandırılması amaçlanmıştır.
- Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı* ile kendisini ve yaşadığı dünyayı önemseyen, yaşadığı çevreye, ülkesine ve dünyaya katkıda bulunmak için istekli, etkin vatandaşlar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu program ile öğrencilerin değerleri içselleştirmiş, yetkin ve erdemli bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir. *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*’nda duyarlılık, özgürlük, temizlik gibi değerlere yer verilmiştir. Söz konusu değerler; uygun öğretim kuram, model, strateji yöntem ve teknikleri ile öğretim teknolojileri ve materyallerle desteklenerek dersle bütünleştirilmelidir.
- Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*, öğrencilerin bilgi teknolojilerinde ve toplumsal yaşam koşullarında meydana gelen değişimlere uyum sağlayabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri edinmelerini amaçlayan dinamik bir yapıya sahiptir. Bu doğrultuda öğrencilerin demokrasi, insan hakları ve vatandaşlık alanlarına ilişkin kavramsal bilgi ve becerileri etkili bir şekilde öğrenmeleri, bu bilgi ve becerileri günlük yaşamda işlevsel hâle getirebilmeleri hedeflenmektedir.
- Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*’nda bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık ve vatandaşlık okuryazarlığı gibi becerilere yer verilmiştir. Söz konusu okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi için öğrencilere öğrendiklerini farklı alanlarda kullanabilecekleri fırsatlar verilmelidir. Bu bağlamda *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*’nda yer alan sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerinin davranışa dönüştürülmesi ve daha iyi anlaşılması için merak, empati, muhakeme, analitiklik, sistematiklik, odaklanma, gerçeği arama gibi eğilimlere de önem verilmiştir.

İçerik Çerçevesi

- Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*’nın içerik çerçevesi bölümünde öğrencilere ünite kapsamında öğretilecek konulara yer verilmiştir. *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı* iki üniteden oluşmaktadır. Ünitelerde ele alınacak konular içerik çerçevesi ile sınırlı olup her bir öğrenme çıktısının kapsamı öğrenme-öğretme uygulamalarında belirlenmiştir. Bu konular öğrenme çıktıları kapsamında sunulacak olay, durum, kişi, kurum ve fikirler ile olgu, kavram, genelleme, kuram gibi bilgi türlerinden oluşturulmuştur. Programda içerik; öğrenme çıktılarından bağımsız birer bilgi yığını olarak değil öğrenmeyi gerçekleştirmek, öğrencilerin konuya ilişkin bilgi, beceri ve değer kazanmasını sağlamak amacıyla sistemli bir şekilde kullanılması gereken araçlar ve süreçte yararlanılacak konular şeklinde ele alınmıştır. Ayrıca içerikte ele alınan konu başlıkları için program içerisinde çeşitli etkinlik ve uygulamalar da önerilmiştir.
- Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*’nın içerik çerçevesi oluşturulurken konu alanı ve öğretimindeki güncel gelişmeler ve bütüncül yaklaşım temel alınmış, olayların uygun yerlerde eş zamanlı işlenmesine olanak sağlanmaya çalışılmıştır. *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*’na yönelik konuların ön plana alındığı içerikte üzerinde durulan diğer bir husus öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması olmuştur. Bu bağlamda programın içeriği oluşturulurken ortaöğretimdeki *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı*’na altyapı oluşturulması ve öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin (temel eğitimde kazandığı bilgi, beceri ve değerler) tespit edilebilmesi için *İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı* (4. sınıf) ve *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı* (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) içerikleri dikkate alınmıştır.

Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)

Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nın öğrenme kanıtları bölümünde öğrenme çıktılarına yönelik ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerine yer verilmiştir. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğrenme-öğretme yaşantılarının etkililiğinin anlaşılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğrenci gelişiminin takip edilmesi ve kullanılan öğretim yaklaşımlarının etkililiğinin belirlenmesine rehberlik edecek şekilde tasarlanmıştır.

Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Bu nedenle öğrenci performansının belirlenmesi için çeşitli ölçme araç ve yöntemlerinden elde edilen birden fazla kanıt ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nda* ölçme ve değerlendirme süreçleri tasarlanırken aşağıdaki hususlar dikkate alınmıştır.

- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nda* öğrencilerin performanslarının dikkate alınıp değerlendirileceği, öğrenciyi öğrenmeye motive edecek, öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarıyla uyumlu, zamana ve öğrenciye göre esneklik gösterebilen ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemleri kullanılmıştır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları yapılandırılırken bu uygulamaların programın tüm bileşenleriyle uyum sağlamasına dikkat edilmiştir.
- Her öğrenme çıktısına ilişkin en az bir öğrenme kanıtı sunulmuştur. Eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamalarının bir parçası olduğu için kanıtlar bölümünde bunlara ilişkin ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerine doğrudan yer verilmemiştir.
- Programda yer alan ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemleri tüm öğrenme-öğretme yaşantılarında kullanılabilecek, aynı zamanda öğretmen rehberliğinde ve öğrencilerin etkin katılımıyla gerçekleştirilebilecek şekilde tasarlanmıştır.
- Programda verilen ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemleri örnek niteliğindedir. Bu bağlamda öğretmenler ölçme amacına ve öğrenme çıktılarına uygun olmak koşuluyla farklı ölçme ve değerlendirme araçları kullanabilirler.
- Programda her ünitenin en az bir öğrenme çıktısının ölçme ve değerlendirmeye yönelik performans görevi olarak verilmesi esas alınmıştır. Öğrenme kanıtlarında öğretmene yol gösterici olması için performans görevi örnekleri yer almaktadır. Öğretmenler öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda söz konusu becerinin süreç bileşenlerini dikkate alarak farklı performans görevi verebilirler.
- Programda ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemleri uygulanırken dijital imkânlardan da yararlanılmıştır. Bu bağlamda afiş, sunum, poster gibi dijital uygulamaların kullanımına da yer verilmiştir.
- Programda ölçme ve değerlendirme araçlarının çeşitliliğine önem verilerek bunlara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Öte yandan öğrenme çıktıları, içerik ve öğrenme-öğretme uygulamaları doğrultusunda öğretmenlerin kendi yaklaşımlarını belirlemelerine olanak sağlanmıştır. Bu doğrultuda çalışma yaprağı, kontrol listesi, öğrenme günlüğü, değişim ve süreklilik formu (Ek-1), kaynak/kanıt analiz formu (Ek-2), dereceli puanlama anahtarı (rubrik), öz değerlendirme formu, akran değerlendirme formu gibi ölçme araçlarından yararlanılmıştır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nın* öğrenme-öğretme uygulamaları bölümünde bütüncül bir yaklaşımla öğrencilerin bilişsel, sosyal-duygusal becerilerinin en üst düzeyde gelişiminin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda öğrenme çıktısının yıl boyunca gerçekleştirilmesiyle ilgili farklı öğrenme ortamları, öğretim yaklaşımları ve materyallerinin kullanımına yönelik örnek uygulamalara yer verilmektedir. Öğrenci merkezli etkinlikler aracılığıyla öğrencilerden ders kapsamında edindikleri bilgi, beceri ve değerleri çoklu bakış açısıyla değerlendirmeleri beklenmektedir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin bağımsız öğrenmelerine ve iş birliği içinde çalışmalarına imkân tanıyan öğretim stratejileri (sunuş, buluş ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim, proje temelli öğrenme vb.) kullanılmalıdır. Sözü edilen stratejiler kapsamında kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerinden (anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme, bireysel çalışma, grup çalışması, beyin fırtınası, görüş geliştirme, konuşma halkası, dijital sunum vb.) yararlanılmalıdır. Bu bağlamda programın öğrenme-öğretme uygulamalarında çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerine de yer verilmiştir.

- Öğrenme ortamları ve öğretim yaklaşımlarıyla birlikte görsel, işitsel materyaller ve teknolojik araçlar aracılığıyla öğrencilerin ilgili becerileri kazanmaları sağlanır. Öte yandan öğrenme çıktılarıyla ilgili güncel ve tartışmalı konular farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme (sorumlu karar verme) ve araştırma becerileri ile ilişkilendirilerek sınıf ortamına taşınmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamaları, öğrencilerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunarak zengin öğrenme yaşantıları edinmelerine olanak sağlayacak şekilde kurgulanmıştır. Bu süreçte okul içi öğrenme ortamlarının (sınıflar, okul kütüphaneleri, okul bahçeleri vb.) yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarından da (kütüphaneler, müzeler, bilim ve sanat merkezleri, resmî ve özel kurum ya da kuruluşlar, tarihî mekânlar vb.) olabildiğince yararlanılmalıdır. Uygun okul içi veya okul dışı öğrenme ortamlarının oluşturulmasında öğrenme çıktılarının kapsamı, öğrenci özellikleri, okul imkânları, ekonomik olma gibi belirleyiciler göz önünde bulundurulmalıdır. Dijital öğrenme ortamları kullanılmalı, bunlarla ilgili uygulamalar yapılmalı, ulusal ve uluslararası projelere katılım mümkün olduğunca sağlanmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında beceri öğretimine önem verilmiştir. Öğrenme çıktıları doğrultusunda kavramsal beceriler, okuryazarlık ve sosyal-duygusal öğrenme becerileriyle birlikte kullanılan alan becerileri; içeriğin öğrencilere öğretilmesi sürecinde kullanılacak öğretim kuram, model, strateji, yöntem, teknik ve materyalleri ile ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin belirlenmesinde önemli rol oynamıştır. Örneğin öğrenme çıktıları doğrultusunda öğrencilerin zamanı algılama ve kronolojik düşünme becerisini geliştirmek isteyen bir öğretmen, öğrencilerine kronoloji içeren demokrasi ile ilgili tarihsel verileri ve kaynakları yorumlayabileceği gibi belirli bir zaman akışına göre tarih şeridi, tarihsel hikâye gibi materyallerin de hazırlanmasını sağlayabilir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında kavram öğretimine yönelik etkinlikler önemsenmiştir. Programda soyut içeriği somutlaştırmak, olası kavram yanılgısı ve kargaşasının önüne geçmek, üst düzey akademik başarı sağlamak, öğrenme ve hatırlamayı basitleştirmek, doğru anlama ve öğrenmeye yardımcı olmak gibi nedenlerle kavram öğretim materyallerinin kullanılması istenmiştir. Bu bağlamda öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrenme çıktılarına ve öğrenci özelliklerine uygun olarak kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu, kavram bulmacası, kavram karikatürü, kavramsal değişim metni gibi materyaller kullanılmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında değerlerin öğretimine yönelik önerilerde de bulunulmuştur. Öğrenme-öğretme sürecinde değerlerin öğrencilere kazandırılması, uygun yer ve zamanda bu değerlerin edinilmesini sağlayacak yaşantıların oluşturulması ve öğrencilerin bu yaşantılara etkin olarak katılmasıyla gerçekleştirilmelidir. Öğretmenler, öğrenme çıktılarıyla ilişkili olarak programda sunulan değerler dışında örtük program anlayışı aracılığıyla okul çevresindeki toplumsal ve kültürel özellikler ile öğrenci özellikleri gibi değişkenleri göz önünde bulundurarak Türkiye Yüzyılı Maarif Model’inde yer alan erdem, değer ve eylemlerin kazandırılmasına da öncülük etmelidir. Programdaki değerlere uygun öğrenme-öğretme uygulamaları oluşturmanın yanında öğrencilerde bu değerlerin içselleştirilmesine de dikkat edilmeli; değer ediniminde değer telkini, değer açıklama, değer analizi, ahlaki ikilem, eylem öğrenme, gözlem yoluyla öğrenme gibi yaklaşımlardan da yararlanılmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğretmenler; gerektiğinde öğrencilere kaynaklık eden bir “uzman”, öğrencilerin öğrenmelerini izlemek ve yönlendirmek için bir “rehber”, ders kapsamında edindiği kazanımların nasıl edinileceğini gösteren bir “rol modeli” olmalı ve uygun öğrenme ortamlarını sağlamada etkin görev üstlenmelidir. Öğrenme çıktılarına uygun köprü kurmalı; öğretim kuram, model, strateji, yöntem ve tekniğini belirlerken hem öğrencilerin bütüncül gelişimlerini hem de öğrenmelerin kalıcı ve etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla öğrenme-öğretme uygulamalarını zenginleştirmelidir. Bu doğrultuda öğrenme çıktıları ve öğrenci özelliklerini dikkate almak suretiyle öğretmenler; resim, fotoğraf, musiki, heykel, mimari, tiyatro, film gibi geleneksel veya modern sanat ürünlerini kullanmalıdır. Tarih şeritleri, tablo ve grafikler, akış şemaları, bilgi görselleri, dijital uygulamalar gibi öğretim teknoloji ve materyallerine başvurulmalıdır. Geleneksel ve çağdaş öğretim strateji, yöntem ve tekniklerinin yanı sıra alternatiflerinden de yararlanılmalıdır.

- Öğrenme-öğretme uygulamalarının gerçekleştirilmesinde farklı kaynakların kullanılması önemlidir. Bu bağlamda içerikte kaynaklar bir bütün olarak alınmış, yazılı-görsel ve basılı-dijital gibi herhangi bir ayrıma gidilmemiş, böylelikle uygulayıcılara esneklik tanınmıştır. Öğrencilerin derste ele alınan olayları bu olayların bağlamı içerisinde kavrayabilmeleri için o dönem veya konuyla ilgili yazılı, görsel, basılı, dijital kaynaklara yer verilmeli; içerikle örtüşen sözlü ve yazılı edebî ürünler ile medya araçlarından yararlanılmasına özen gösterilmelidir. Ancak bu kaynaklar kullanılırken telif hakları konusunda bilgi sahibi olunmalı ve intihalden uzak durulmalıdır. Özellikle dijital kaynakların kullanımı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara uyulmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamaları çerçevesinde öğrencilerin metin yazımı etkinliklerinde demokrasi, insan hakları ve vatandaşlıkla ilgili kavramları doğru ve bağlamına uygun şekilde kullanmalarına dikkat edilmelidir. Bu doğrultuda öğrencilerden eşitlik, özgürlük, adalet, hak, hukuk, demokratik katılım gibi temel kavramları içeren anlatılar oluşturmaları; olay ve kişileri dönemin toplumsal, siyasal ve kültürel koşullarıyla ilişkilendirmeleri beklenir. Demokratikleşme süreçleri, hak mücadeleleri, anayasal gelişmeler gibi konulara değinilmelidir. Metinler tarihsel ve felsefi kaynaklara dayandırılmalı, kanıt kullanmalı, eleştirel düşünme becerileri yansıtılmalıdır.
- Öğrencilerin öğretim materyallerinin üretiminin tüm aşamalarına katılımı sağlanarak üretici rolü kazanmaları ve bu süreçlerin belirli bölümlerinde becerilerinin geliştirilmesini mümkün kılmak amacıyla öğrenme-öğretme uygulamalarında tanımlanan dijital içerik oluşturma etkinliklerine başvurulmalıdır.
- Programda öğrenme çıktıları ilgili alan becerisi veya kavramsal beceriyle oluşturulurken beceri ifadesinin yerine aynı anlama gelecek tarihsel empati/bakış açısı geliştirme, kanıta dayalı sorgulama ve araştırma/özgün ürünleri paylaşabilme, sentezleme/özgün bir ürün oluşturma, çözümleme/analiz etme vb. şeklinde uygun bir ifade yazılmıştır.

Farklılaştırma

- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nın* farklılaştırma bölümü, her öğrencinin kendine özgü yetenek, ilgi ve öğrenme stillerini tanıyarak kapsayıcı bir eğitim ortamı oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Burada öğrencilerin bireysel farklılıkları ile esnek gruplandırma, sürekli değerlendirme ve uyarılma yaklaşımları ön plana çıkarılmıştır. Program; okul içi ve okul dışı uygulamalarda öğrencilerin bireysel farklılıklarını merkeze alarak her öğrencinin özgün ihtiyaçları ve hedefleri doğrultusunda en üst düzeyde gelişmesinin sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Bu nedenle program uygulanırken akranlarına göre farklı özellikleri olan öğrenciler için gereken esneklik gösterilmeli; öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler hazırlanmalı ve planlamalar yapılmalıdır.
- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nda* zenginleştirme, akranlarına göre daha ileri düzeyde olan öğrenciler için derinlemesine ve genişletilmiş öğrenme imkânları sunmaktadır. Zenginleştirmede amaç; öğrencilerin bilgi ve becerilerini en üst düzeye çıkarmak, ileri düzey kavramları ve karmaşık düşünce yapılarını keşfetmelerini sağlamaktır. Öğretmenler; öğrenmeyi zenginleştirmek için kullanılan uygulama ve ortamları öğrencilerin dikkatini çekebilmek, öğrendikleri bilgilerin kalıcı olmasını sağlayabilmek, farklı duyularına hitap edebilmek amacıyla görsel materyallerle ve çeşitli etkinliklerle desteklemelidir.
- *Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nda* farklılaştırılmış öğretimin destekleme boyutu; öğrenme sürecinde daha fazla zaman ve tekrara ihtiyaç duyan öğrencilere içerik, süreç, ürün ve ortamda yapılan uyarlamalarla destek olmayı hedeflemektedir. Burada amaç; öğrencilerin performans yönünden sınıftaki akranlarına yetişebilmelerinin desteklenmesi, güçlü yönlerinin ortaya çıkarılması ve öz güvenlerinin artırılmasıdır.

1.3. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ

Ünite	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ	3	15	42
2. DEMOKRATİK KATILIM	3	19	53
Okul Temelli Planlama*	-	2	5
Toplam	6	36	100

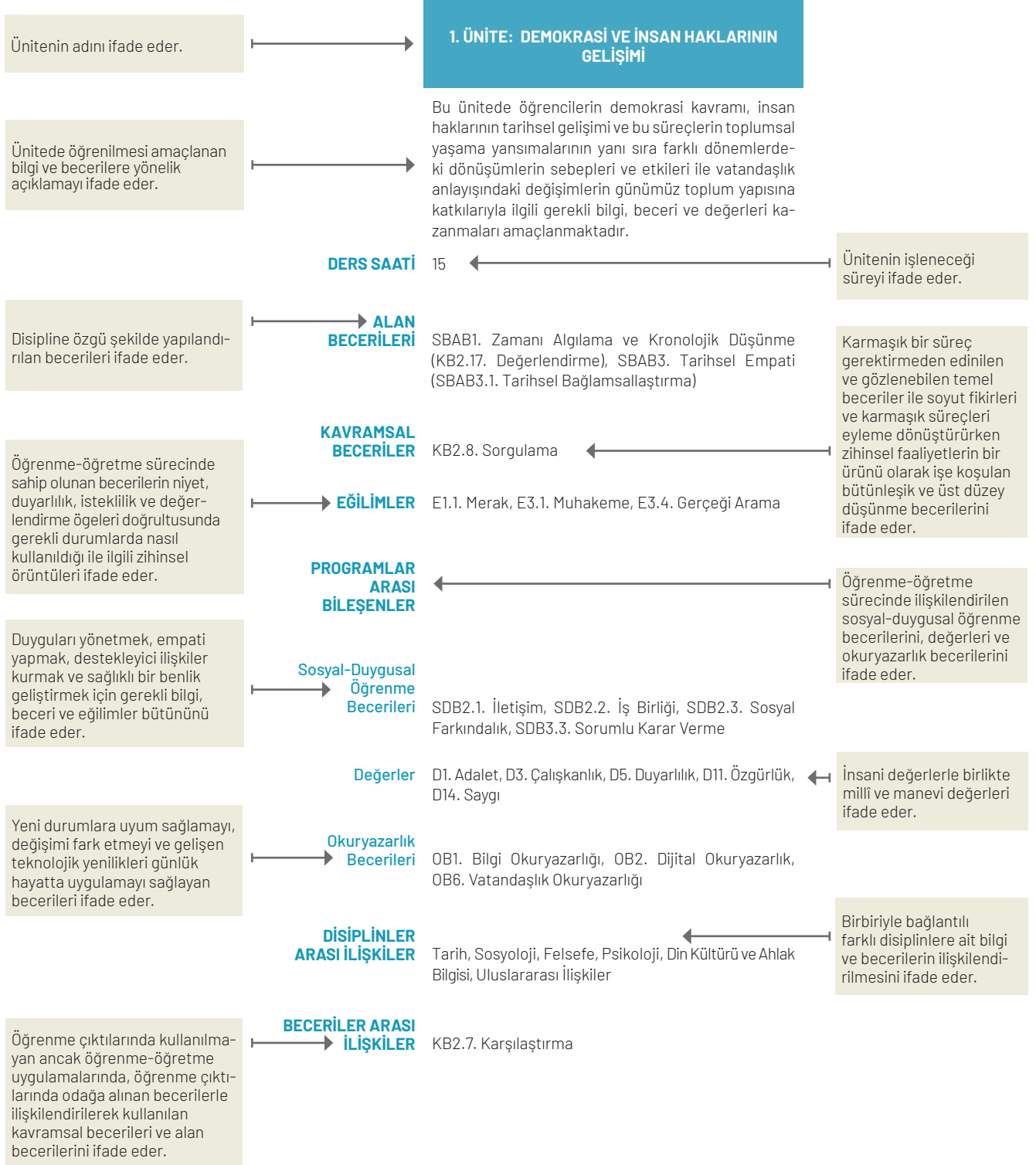
*Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan çalışmalar (okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb.) için ayrılan süredir. Çalışmalar için ayrılan süre eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

1.4. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ KİTAP FORMA SAYISI VE KİTAP EBADI

DERS KİTABI	FORMA SAYISI	KİTAP EBADI
DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI	9-11	19,5 cm x 27,5 cm

1.5. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi Öğretim Programı'nın içerik çerçevesi, konu alanı, demokrasi, insan hakları ve vatandaşlık alanındaki güncel gelişmeler temel alınarak hazırlanmıştır. Program haftada 1 ders saati uygulanmak üzere geliştirilmiş olup ünitelerin yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar aşağıda şematik olarak sunulmuştur.

Dersin kodu
Ünite numarası
Öğrenme çıktısı numarası

Öğrenme-öğretme yaşantıları sonunda öğrenciye kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri ve becerilerin süreç bileşenlerini ifade eder.

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

DİH1.1. Demokrasinin tarihsel gelişiminde yaşanan değişimleri insan ve toplum yaşamına etkileri açısından değerlendirebilme

- Demokrasinin tarihsel gelişiminde meydana gelen değişimlerin insan ve toplum yaşamına etkilerini katılımcılık, halk iradesi ve temel özgürlükler açısından karşılaştırır.
- Demokrasinin tarihsel gelişiminde meydana gelen değişimlerin insan ve toplum yaşamına etkileri ile ilgili yargıda bulunur.

Öğrenme-öğretme sürecinde ele alınan bilgi kümesini (konuya/alt konuya ilişkin sınırlar) ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Demokrasinin Tarihsel Gelişimi
İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Tarihsel Gelişimi
Vatandaşlık Anlayışındaki Değişim

Disipline ait başlıca anahtar kavramları ifade eder.

Anahtar Kavramlar

çoğulculuk, demokrasi, dijital vatandaşlık, hak, hukuk, insan hakları, uzlaşma, vatandaş, vatandaşlık

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu üniteadaki öğrenme çıktıları; çalışma yaprağı, değişim ve süreklilik formu ve performans görevi ile değerlendirilebilir. Demokrasinin tarihsel gelişiminde meydana gelen değişimin insan ve toplum yaşamına etkilerini değerlendirmek için çalışma yaprağı kullanılabilir. Öğrencilerin günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışında meydana gelen değişimin neden ve sonuçlarına yönelik yorumları değişim ve süreklilik formu kullanılarak değerlendirilebilir.

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi ile uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını ifade eder.

Öğrenme çıktıları, eğilim, programlar arası bileşenler ve öğrenme kanıtları arasında kurulan ve anlamlı ilişkilere dayanan öğrenme-öğretme sürecini ifade eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin eşitlik, özgürlük, adalet, hak, demokrasi ve vatandaşlık kavramları hakkında temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Önceki öğrenme-öğretme süreçlerinden getirildiği kabul edilen bilgi ve becerileri ifade eder.

Yeni bilgi ve becerilerin öğrenilmesi için sahip olunması gereken ön bilgileri ve/veya becerileri ifade eden temel kabullerin değerlendirilmesi ile öğrenme sürecindeki ilgi ve ihtiyaçların belirlenmesini ifade eder.

Ön Değerlendirme Süreci

Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir.

- Eşitlik, özgürlük, adalet, hak, sorumluluk, demokrasi ve vatandaşlık kavramları arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
- İnsan hakları sizin için ne ifade etmektedir?

Mevcut bilgi ve beceriler ile edinilecek bilgi ve beceriler arasında bağlantı oluşturma sürecinin yanı sıra edinilecek bilgi ve beceriler ile günlük hayat deneyimleri arasında bağ kurmayı ifade eder.

Köprü Kurma

Hedeflenen öğrenci profili ve temel öğrenme yaklaşımları ile uyumlu öğrenme-öğretme yaşantılarının hayata geçirildiği uygulamaları ifade eder.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

DİH1.1 Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden demokrasi ile ilgili eşitlik, özgürlük, adalet, hak, hukukun üstünlüğü, egemenlik, anayasa, kuvvetler ayrılığı kavramlarını açıklamaları sağlanır.

Akranlarından daha ileri düzeydeki öğrencilere genişletilmiş ve derinlemesine öğrenme fırsatları sunan, onların bilgi ve becerilerini geliştiren öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden, günlük hayatta uygulanması yasal olan her hakkın kullanımının doğruluğunu tartışmaları istenebilir.

Öğrencilerden doğrudan demokrasi, yarı doğrudan demokrasi ve temsili demokrasinin temel özgürlükler üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla araştırma yapmaları ve bu araştırmayı raporlaştırmaları istenebilir.

Öğrenme sürecinde daha fazla zaman ve tekrara ihtiyaç duyan öğrencilere ortam, içerik, süreç ve ürün bağlamında uyarlanmış öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.

Öğretmenin ve programın güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin öğretmenlerin kendileri tarafından değerlendirilmesini ifade eder.

Destekleme

ÖĞRETMEN YANSITIMLARI

Öğretmeninden veya arkadaşlarından yardım alarak demokrasi ile ilgili verilen kavram haritası üzerindeki eksiklikleri tamamlamaları istenebilir.

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTELERİ

1. ÜNİTE: DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ

Bu ünite de öğrencilerin demokrasi kavramı, insan haklarının tarihsel gelişimi ve bu süreçlerin toplumsal yaşama yansımalarının yanı sıra farklı dönemlerdeki dönüşümlerin sebepleri ve etkileri ile günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışındaki değişimlerin toplum yapısına etkileri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 15

ALAN BECERİLERİ

SBAB1. Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme (KB2.17. Değerlendirme), SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama (SBAB4.2. Değişim ve Sürekliliği Neden ve Sonuçlarıyla Yorumlama)

KAVRAMSAL BECERİLER

KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E3.1. Muhakeme, E3.4. Gerçeği Arama

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D11. Özgürlük, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Sosyoloji, Felsefe, Psikoloji, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Uluslararası İlişkiler

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB3.1. Karar Verme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

DİH1.1. Demokrasinin tarihsel gelişiminde yaşanan değişimleri insan ve toplum yaşamına etkileri açısından değerlendirebilme

- Demokrasinin tarihsel gelişiminde meydana gelen değişimlerin insan ve toplum yaşamına etkilerini halk iradesi ve temel özgürlükler açısından karşılaştırır.*
- Demokrasinin tarihsel gelişiminde meydana gelen değişimlerin insan ve toplum yaşamına etkileri ile ilgili yargıda bulunur.*

DİH1.2. Tarihsel süreçte insan hak ve özgürlüklerinde meydana gelen değişimin gerekçelerini sorgulayabilme

- Tarihsel süreçte insan hak ve özgürlüklerinde meydana gelen değişimin gerekçelerine ilişkin merak ettiği konuları belirler.*
- İlgili konular hakkında sorular sorar.*
- Farklı kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgi toplar.*
- Topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.*
- Topladığı bilgiler üzerinden tarihsel süreçte insan hak ve özgürlüklerinde meydana gelen değişimin gerekçelerine ilişkin çıkarım yapar.*

DİH1.3. Günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışında meydana gelen değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme

- Günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışında meydana gelen değişime neden olan unsurları inceler.*
- Günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışında meydana gelen değişimin etkilediği unsurları belirler.*
- Günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışında meydana gelen değişimin etkilerini sorgular.*
- Günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışında meydana gelen değişimi neden ve sonuçlarını bağlamından kopmadan ifade eder.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Demokrasinin Tarihsel Gelişimi
İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Tarihsel Gelişimi
Vatandaşlık Anlayışındaki Değişim

Anahtar Kavramlar

çoğulculuk, demokrasi, demokratik vatandaş, dijital vatandaşlık, hak, hukuk, insan hakları, insan onuru, uzlaşma, vatandaş, vatandaşlık

ÖĞRENME KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Bu ünitedeki öğrenme çıktıları; çalışma yaprağı, değişim ve süreklilik formu ve performans görevi ile değerlendirilebilir.

Demokrasinin tarihsel gelişiminde meydana gelen değişimin insan ve toplum yaşamına etkilerini değerlendirmek için çalışma yaprağı kullanılabilir. Öğrencilerin günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışında meydana gelen değişimin neden ve sonuçlarına yönelik yorumları değişim ve süreklilik formu kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden tarihsel süreçte insan hak ve özgürlüklerinde meydana gelen değişimleri ortaya koyan broşür hazırlamaları ve broşürlerini sunmaları istenir. Hazırlanan broşür ve sunum; soru oluşturma, bilgi toplama, bilginin doğruluğu, kaynak çeşitliliği, çıkarımda bulunma vb. ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca hazırlanan dereceli puanlama anahtarı akran değerlendirme formu olarak kullanılabilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin eşitlik, özgürlük, adalet, hak, demokrasi ve vatandaşlık kavramları hakkında temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.
Öğrencilerin demokrasi ve insan hakları arasındaki ilişkiye ait temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.
Öğrencilerin vatandaş olmanın gerektirdiği hak ve özgürlüklerle ilgili ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir.

- Eşitlik, özgürlük, adalet, hak, sorumluluk, demokrasi ve vatandaşlık kavramları arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
 - İnsan hakları sizin için ne ifade etmektedir?
 - Vatandaşlık anlayışında geçmişten günümüze ne gibi değişiklikler yaşanmış olabilir?
- Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki etkinlikler yaptırılabilir.
- Öğrencilerden demokrasi kavramına yönelik metafor ve analogi etkinliği yapmaları istenebilir.
 - Demokrasi ve insan hakları arasındaki ilişki ile ilgili beyin fırtınası yapmaları istenebilir.
 - Farklı dönemlerde yaşamış vatandaşların olaylara karşı tutumlarını açıklamaları istenebilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden demokrasinin temel ilkelerinden yola çıkarak demokratik uygulamalara günlük hayattan örnekler vermeleri istenebilir.
Dijitalleşmenin günümüz vatandaşlık anlayışındaki etkilerini açıklamaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

DİH1.1

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden adalet, anayasa, egemenlik, eşitlik, hak, hesap verebilirlik, hukukun üstünlüğü, insan onuru, kuvvetler ayrılığı, şeffaflık ve özgürlük kavramlarını tanımlamaları ve demokrasi açısından önemini açıklamaları sağlanır. Verilen farklı kaynaklar üzerinden demokrasinin tarihsel gelişiminde önemli rol oynayan "Antik Yunan'da demokrasinin doğuşu, Türk devletlerinde kurultayın yapısı, Magna Carta (1215), Fransız İhtilali (1789), Sened-i İttifak (1808), Tanzimat Fermanı (1839), Islahat Fermanı (1856), Kanun-ı Esasi (1876) ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasaları'nı incelemeleri sağlanır. Verilen tarihî olay ve belgeler üzerinden demokrasinin tarihsel gelişiminde meydana gelen değişimlerin insan ve toplum yaşamına etkilerini, "halk iradesi" ve "temel özgürlükler" açısından karşılaştırdıkları bir tablo hazırlamaları istenir. Öğrenciler örnek olay üzerinden başkalarına karşı adil olmanın ve özgürlükleri kullanırken diğer insanların özgürlüklerini dikkate almanın gerekliliğini tartışır (**D1.1, D11.3**). Demokrasinin tarihsel gelişiminde meydana gelen değişimin insan ve toplum yaşamına etkileri ile ilgili yargıda bulunur (**E3.1, OB6, SDB3.3**). Öğrenciler ulaştıkları bilgilerden yola çıkarak demokrasinin tarihsel gelişim sürecinde yaşanan değişimlerin insan ve toplum yapısına etkilerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan çalışma yaprağını doldurur (**OB1, SDB2.3**).

DİH1.2

Grup çalışması yoluyla öğrencilerin “Eski Çağ’daki belgelerden Sümer ve Babil Kanunları, Kyros’un silindiri (MÖ 539), On İki Levha Kanunları (451-449); Orta Çağ’daki belgelerden Medine Sözleşmesi (622), Veda Hutbesi (632), Hz. Ömer’in Kudüs Emannamesi (638); Yeni Çağ’daki belgelerden Fatih Sultan Mehmet’in Bosna Fermanı (1463), Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi (1776), Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi (1789); Yakın Çağ’daki belgelerden Talim-i Sıbyan Hakkında Ferman-ı Âli (1824), Fabrikalar Yasası (1833) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948), Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi [CEDAW (1979)], Türk Çocuk Hakları Bildirgesi (1963), Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989) ve Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi (2025)” konularından birini belirlemeleri sağlanır (**E1.1, SDB2.2**). Belirledikleri konuya ilişkin sorgulama yapmaları istenir. Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliğini dikkate alır (**OB2**). Dijital dünyanın insan hak ve özgürlüklerinde meydana getirdiği değişimi unutulma hakkı odağında tartışır. Afganistan, Irak, Hocalı, Ruanda, Bosna, Filistin, Myanmar ve Doğu Türkistan örnekleri üzerinden insan hakları ihlallerini analiz eder, insan onurunu korumanın ve şiddetin her türüne karşı çıkmanın gerekliliğini açıklar (**D5.1, D14.1**). Araştırma yaparak ulaştıkları bilgilerle derste öğrendiklerini karşılaştırır ve bunların doğruluğunu değerlendirir (**KB2.7, E3.4, OB1**). Bu bilgilerden hareketle tarihsel süreçte insan hak ve özgürlüklerinde meydana gelen değişimin gerekçelerine ilişkin çıkarım yapar. Performans görevi olarak öğrencilerden tarihsel süreçte insan hak ve özgürlüklerinde meydana gelen değişimi ortaya koyan bir broşür/dijital broşür hazırlamaları ve hazırladıkları broşürü/dijital broşürü sunmaları istenir (**SDB2.1**).

DİH1.3

Öğrencilerden günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışındaki değişime neden olan unsurları verilen farklı kaynaklar üzerinden incelemeleri istenir. Öğrenciler verilen farklı kaynaklar üzerinden ulusal ve ulusötesi vatandaşlık anlayışlarını açıklar. Örnekler üzerinden ulusal ve ulusötesi vatandaşlık anlayışlarının benzer ve farklı yönlerini eleştirel bakış açısıyla değerlendirir (**D3.3**). Günümüz dünyasında ulusal ve ulusötesi vatandaşlık anlayışlarının etkilediği unsurları belirler. Bu anlayışların insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin etkilerini sorgular (**OB6**). Devlet ile vatandaşın karşılıklı hak ve sorumluluklarında meydana gelen değişimi değerlendirir. Değişim ve süreklilik formu aracılığıyla öğrencilerin günümüz dünyasında vatandaşlık anlayışlarındaki değişimin neden ve sonuçlarına ilişkin yorumlarını ifade etmeleri sağlanır (**KB3.1**).

FARKLILAŞTIRMA

- Zenginleştirme** Öğrencilerden, günlük hayatta uygulanması yasal olan her hakkın kullanımının doğruluğunu tartışmaları istenebilir.
- Öğrencilerden doğrudan demokrasi, yarı doğrudan demokrasi ve temsili demokrasinin temel özgürlükler üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla araştırma yapmaları ve bu araştırmayı raporlaştırmaları istenebilir.
- Aliya İzzet Begoviç ve Malcom X'in (Melkım Eks) insan hak ve özgürlükleri konusunda verdikleri mücadeleyi bu kişilerin hayat hikâyeleri üzerinden araştırmaları ve raporlaştırmaları istenebilir.
- İnsan hakları ihlallerine karşı ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ile ilgili broşür hazırlamaları istenebilir.
- Öğrencilerden insan ticaretinin önlenmesine ilişkin bir eylem planı hazırlayarak sunmaları istenebilir.
- Günümüz dünyasında yaşanan insan hakları ihlallerine yönelik sanal pano hazırlamaları istenebilir.
- Demokratik vatandaşın özelliklerine yönelik anket yapmaları istenebilir.

- Destekleme** Öğretmeninden veya arkadaşlarından yardım alarak demokrasi ile ilgili verilen kavram haritası üzerindeki eksiklikleri tamamlamaları istenebilir.
- Öğretmeni veya arkadaşlarının yardımıyla İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni inceleyerek bildirge ile ilgili duygu ve düşüncelerini açıklamaları istenebilir.
- Yaz-çiz-anlat tekniğini kullanarak demokrasi, vatandaşlık ya da insan haklarına yönelik bir çalışma yapmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. ÜNİTE: DEMOKRATİK KATILIM

Bu ünite de öğrencilerin etkin vatandaşlık bilinci, toplumsal yaşamda karşılaşılabileceği sorunlara çözüm önerileri geliştirme ve demokrasinin sürdürülebilirliğini destekleyen yöntemlerle ilgili gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 19

ALAN BECERİLERİ

SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma, SBAB5. Sosyal Katılım Becerisi (SBAB5.5. Fikri Eyleme Dönüştürme), SBAB17. Tarihsel Sorun Analizi ve Karar Verme Becerisi (SBAB17.2. Tarihsel Soruna Alternatif Çözüm Üretme ve Değerlendirme)

KAVRAMSAL BECERİLER

EĞİLİMLER E2.1. Empati, E3.4. Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematiçlik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliğı, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D11. Özgürlük, D18. Temizlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Sosyoloji, Psikoloji, Felsefe, Coğrafya, Hukuk, Uluslararası İlişkiler, Siyaset ve Yönetim Bilimi

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB3.2. Problem Çözme, SBAB5.3. Fikir Üretme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

DİH2.1. Etkin vatandaşın özelliklerine yönelik oluşturduğu ürünleri paylaşabilme

- Etkin vatandaşın özelliklerine yönelik merak ettiği konu hakkında soru sorar.*
- Etkin vatandaşın özelliklerine yönelik belirlediği kaynaklardan bilgi toplar.*
- Etkin vatandaşın özelliklerine ilişkin belirlediği kaynakları inceler.*
- Etkin vatandaşın özelliklerine ilişkin kullanacağı kaynağı sorgular.*
- Etkin vatandaşın özelliklerine ilişkin kaynaklardan araştırmasına uygun olarak belirlediği bilgileri yorumlar.*
- Etkin vatandaşın özelliklerine ilişkin kanıtlara dayanarak oluşturduğu araştırmasını paylaşır.*

DİH2.2. Etkin vatandaş olarak toplumsal yaşamda karşılaşılabileceği sorunların çözümüne yönelik fikirlerini eyleme dönüştürebilme

- Etkin vatandaş olarak toplumsal yaşamda karşılaşılabileceği sorunların çözümüne yönelik plan yapar.*
- Etkin vatandaş olarak toplumsal yaşamda karşılaşılabileceği sorunların çözümüne yönelik planı uygular.*
- Etkin vatandaş olarak toplumsal yaşamda karşılaşılabileceği sorunların çözümüne yönelik planı değerlendirir.*

DİH2.3. Demokrasinin sürdürülebilirliğini sınırlandıran bir soruna alternatif çözümler üretebilme

- Demokrasinin sürdürülebilirliğini sınırlandıran bir sorunu belirleyerek çözümler.*
- Demokrasinin sürdürülebilirliğini sınırlandıran bir soruna karşı geliştirdiği alternatif önerilerin olası sonuçlarını dünyadaki antidemokratik uygulamalara yönelik alınan kararların sonuçlarıyla karşılaştırarak değerlendirir.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Etkin Vatandaşın Özellikleri
Demokratik Süreçlere Katılım
Demokrasinin Sürdürülebilirliği

Anahtar Kavramlar

antidemokratik, demokratik, denetim, etkin vatandaş, hak arama, sosyal katılım, sürdürülebilirlik, yönetim

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu üitedeki öğrenme çıktıları, öğrenme günlüğü ve performans görevleri ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden etkin vatandaşın özelliklerine ilişkin araştırma raporu hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan araştırma raporu; çalışma planı hazırlama, kapsam, kaynak çeşitliliği ve güvenilirliği, kaynakları yorumlama, özgünlük, sunum yapma, grup iletişimi gibi ölçütler kullanılarak oluşturulan dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir. Hazırlanan dereceli puanlama anahtarı grup değerlendirme formu olarak da kullanılabilir. Ayrıca araştırma süreci basamaklarını içeren kontrol listesi, öz değerlendirme formu olarak kullanılabilir.

Öğrencilere etkin vatandaş olarak toplumsal yaşamda karşılaşılabilecekleri bir soruna yönelik çözüm planı geliştirme, bu planı uygulama ve planın etkililiğini değerlendirme sürecini içeren bir sunum hazırlamalarına ve çalışmalarını sunmalarına yönelik performans görevi verilebilir. Sunum, sorunun tanımlanması, çözüm planı hazırlama, etkinliklerin niteliği, hak arama yollarını kullanma, planın etkililiğinin değerlendirilmesi vb. ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile öğretmen ve akranlar tarafından değerlendirilebilir. Ayrıca öğrenciler bu süreçteki deneyimlerini ve öğrenmelerini değerlendirmek amacıyla öğrenme günlüğü kullanabilir.

Öğrencilere demokrasinin sürdürülebilirliğini sınırlayan antidemokratik uygulamalarla ilgili sorunlara ilişkin çözüm önerilerini içeren bilgi-görseli hazırlama ve sunmaya yönelik performans görevi verilebilir. Hazırlanan infografik ve sunum ; sorunu tanımlama, farklı bakış açılarını analiz etme, alternatif çözüm önerileri, sonuçları değerlendirme vb. ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Öğrencilerin etkin vatandaşlığın hak ve sorumluluklar içerdiğini, demokratik katılımın önemi ve topluma katkıda bulunmanın gerekliliğini bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir.

- Etkin vatandaşın hak ve sorumlulukları neler olabilir?
- Demokratik katılıma günlük yaşamdan ne gibi örnekler verilebilir?
- Demokratik bir vatandaş olarak topluma katkıda bulunmanın gereklilikleri nelerdir?

Ünite kapsamında öğrencilerle aşağıdaki etkinlikler yapılabilir.

- Etkin vatandaşın özelliklerini değerlendirmeleri için cümle tamamlama testi yapmaları istenebilir.
- Etkin vatandaş olarak toplumsal yaşamda karşılaşılabileceği sorunlarla ilgili kavramlara ilişkin kelime bulutu hazırlamaları istenebilir.
- Gazete manşetlerinden dünyanın farklı yerlerindeki antidemokratik uygulamalarla ilgili bir kolaj hazırlamaları istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden farklı vatandaşlık tutum ve davranışlarını içeren uygulamalardan hareketle bireylerin adalet, sorumluluk ve toplumsal kurallara uyma konusundaki yaklaşımlarını karşılaştırmaları ve bu yaklaşımların toplumsal sonuçlarını tartışmaları istenebilir.

Dijital hak ihlallerine ilişkin güncel örnekler verilerek bu ihlallerin bireysel etkilerini ve toplumsal sonuçlarını değerlendirmeleri istenebilir.

Gaius Julius Caesar'ın (Gayus Jül Sezar) "Rubicon'u (Rubikon) geçmek" sözünden hareketle demokrasinin korunması ile ilgili örnekler vermeleri istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

DİH2.1

Grup çalışması yoluyla etkin vatandaşın özelliklerine yönelik araştırma başlatılır (**SDB2.2**). Araştırmanın bilgi toplama süreci dışında kalan diğer aşamaları grup çalışmalarına yönelik geri bildirimler verilerek öğretmen rehberliğinde sınıf içinde gerçekleştirilir. Öğrencilere araştırma sürecinin aşamalarını içeren kontrol listesi verilir. Kontrol listesi aracılığıyla öğrencilerin araştırma sürecinin basamaklarını takip etmeleri ve denetlemeleri sağlanır (**SDB1.2**). Öğrencilerden etkin vatandaşın özelliklerine yönelik merak ettikleri bir konuyu belirlemeleri ve bir araştırma sorusu oluşturmaları istenir. Her gruptan belirlediği konuyla ilgili farklı kaynaklardan bilgi toplamaları istenir (**OB1**). Bilgi toplama, kaynak inceleme ve kaynakları sorgulama süreçleri adımlar hâlinde yönergelerle iletir. Gruplar araştıracakları konuyla ilgili hangi kaynakları kullanacaklarını, bu kaynaklara nerede ve nasıl ulaşacaklarını öğretmen rehberliğinde belirler. Basılı ve dijital kaynaklardan araştırma konusuyla ilgili bilgi toplar. Araştırması için kaynaklara uygun sorular sorarak kaynağın türü, yazarı, tarihi, dijital kimliği, genel ağdaki uzantısı gibi temel unsurları belirler (**OB2, E3.7**). Topladığı bilgileri ilgili ve ilgisiz olarak ayırdırdıktan sonra araştırma konusuna uygun olanları tespit eder. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliğini dikkate alır. Bu süreçte kaynakları karşılaştırabilir. Aynı konuyla ilgili kaynaklardaki farklı görüşleri belirler (**E3.4**). Kaynaklarda yer alan olgu ve görüşleri ayırt eder. Kaynaklardaki bilgilerin güncel bilgileri içerip içermediğini sorgular. Sorgulamalar sonucunda topladığı bilgilerin araştırma konusu için yeterliliğine yönelik çıkarımda bulunur. Öğrencilerden kullandığı kaynakların yaptığı araştırmaya katkısını değerlendirmek amacıyla tarihsel kaynak/kanıt analiz formunu doldurmaları istenir. Öğrenciler araştırmasında kullanacağı bilgileri ana fikir, şahıslar, eserler, mekânlar ve kurumlar bağlamında belirler. Ulaştığı bilgilerden hareketle gruplar kendi görüşlerini yansıtan yorumlarını oluşturur. Demokratik katılım, insan hak ve özgürlükleri, sosyal sorumluluk, çevre bilinci ve sürdürülebilirlik alanlarındaki faaliyetlerden yola çıkarak etkin vatandaşın özelliklerine yönelik çıkarım yapar (**SDB3.3, OB6**). Örnek olaylardan hareketle etkin vatandaşın yaşadığı çevrenin sürdürülebilirliğine katkılarını tartışır (**D18.3**). Performans görevi olarak gruplar yaptıkları araştırmaları zamanında ve eksiksiz biçimde rapora dönüştürür. Öğrenciler araştırmacı ve sorgulayıcı bir yaklaşımla araştırma raporunu hazırlarken uygun başlıklar bulur, hazırladığı görselleri metnin içeriğine uygun biçimde kullanır, kaynaklara metin içinde atıf yapar ve bunları kaynakçada gösterir. Gruplar araştırma raporlarını sınıf içinde; panel, seminer, bilim şöleni ve proje fuarlarında ya da dijital ortamlarda sunarak paylaşır.

DİH2.2

Öğrencilerin gruplar oluşturarak çocuk, kadın ve yaşlılar ile özel gereksinimli bireyler odağında yaşanan hak ihlallerine yönelik çözüm planı hazırlamaları sağlanır (**E2.1, SDB2.2**). Öğrenciler ifade edilen grupların yaşadıkları, toplumda etkisini doğrudan gözlemledikleri veya küresel ölçekte önem taşıyan bir toplumsal sorunu belirler. Belirlenen sorunun anayasada yer alan hangi hak veya haklarla ilişkili olduğunu, kimlerin bu sorundan nasıl etkilendiğini tespit eder (**SDB2.3**). Sorunların çözümüne ilişkin mevcut durumun geliştirilmesi gereken yönlerini analiz eder. Öğrenciler mahkemeye başvuru, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık), dilekçe hakkı gibi hak arama yollarını kullanarak olası çözüm önerileri geliştirir (**SBAB5.3**). Geliştirdikleri çözüm önerilerinin çocuk, kadın, yaşlı veya özel gereksinimli bireylerin toplumsal yaşama etkin katılımını destekleme açısından önemini açıklar (**OB6, D5.1**). Belirledikleri sorunun çözümüne yönelik etkinlik planı hazırlar. Hazırladıkları planı öğretmen dönütleri doğrultusunda nihai hâle getirir. Plana bağlı olarak farkındalık etkinliklerini geliştirir ve sınıf içinde, çevrim içi ortamlarda veya okulda uygular. Uygulama süreci boyunca öğrenme sürecine ilişkin deneyimlerini, gözlemlerini, duygu ve düşüncelerini yansıttığı bir öğrenme günlüğü tutar (**D6.2**). Performans görevi olarak grup çalışması yoluyla hazırladıkları planı, uygulama sürecini ve etkinliklerin etkilerini değerlendirdikleri bir sunum hazırlayarak sınıf ortamında paylaşır (**SDB2.1**).

DİH2.3

Öğrencilerin Türkiye’den 1960 ve 1980 darbeleri ile 15 Temmuz darbe girişimi; dünyadan 2002 Venezuela, 1976 Arjantin, 1973 Şili, 1974 Yunanistan darbelerinden birini ve antidemokratik uygulamalar üzerinden demokrasinin sürdürülebilirliğini sınırlayan bir sorunu seçerek tanımlamaları sağlanır. Öğrenciler; yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden araştırma yaparak belirledikleri soruna ilişkin farklı bakış açılarını analiz eder **(OB.1, E3.6)**. Hak ve özgürlüklerini kullanırken diğer insanların ve toplumların haklarını gözetmenin gerekliliğini açıklar **(D11.3)**. Sorunun çözümü için yapılan uygulamaları ve alınan kararları değerlendirerek bunların güncel sorunların meydana gelmesine etkilerini ifade eder. Sorunu çözmeye yönelik alternatif öneriler üretir **(SDB3.2)**. Bu önerilerin olası sonuçlarını Türkiye’deki ve dünyadaki darbe örneklerinin yanı sıra dünyadaki antidemokratik uygulamalara yönelik alınan kararların sonuçlarıyla karşılaştırarak demokrasinin uygulanması sırasında ortaya çıkan sorunları değerlendirir. Performans görevi olarak öğrencilerden yaptıkları çıkarımlar doğrultusunda bilgi görseli hazırlamaları ve çalışmalarını sunmaları istenir **(SDB2.1, SDB3.3, KB3.2)**.

FARKLILAŞTIRMA**Zenginleştirme**

Öğrencilerden “Etkin vatandaş su krizine yönelik neler yapabilir?” sorusuna odaklanan bir farkındalık kampanyası için kısa video hazırlamaları istenebilir.

İbni Haldun, Jean-Jacques Rousseau (Jan Jak Ruso) veya Ziya Gökalp’tan birini seçerek bu düşünürlerin vatandaşın sorumluluğu ile sorumluluğun etik boyutu konusundaki görüşlerini araştırmaları ve kendi yorumlarını da içeren bir sunum yapmaları istenebilir.

Geçmişten günümüze sivil hak hareketlerinin gelişiminin vatandaş olma bilincini nasıl etkileyip şekillendirdiğini araştırmaları ve çalışmalarını makale formatında sunmaları istenebilir.

Çeşitli ülkelerdeki etkin vatandaşlık algılarını araştırmaları ve bu konuda saptadıkları farklılık ve benzerlikleri kendi yorumlarını da içeren bir çıkarımla raporlaştırmaları istenebilir.

Destekleme

Öğrencilerden öğretmenin sunduğu görsel örnekler (yardım eden çocuk, çevreyi temizleyen birey, oy kullanan insan vb.) üzerinden “etkin vatandaş” davranışları ile ilgili açıklamalı kartlar oluşturmaları istenebilir.

Öğretmen ya da arkadaşlarının yardımıyla demokratik uygulamalarla ilgili sınıf panosu hazırlamaları istenebilir.

Demokrasinin sürdürülebilirliğine yönelik bir slogan bulmaları ve neden bu sloganı bulduklarını açıklamaları istenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

